

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 6-шо (122) №, 2023 ий июнь

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

КЕЛШЕН ИЛЫМАШТЕ – ВИЙ

Май кыдалне пошкудо Татарстан Республикыш Москон да уло Русьын Патриархше Кирилл кугу сомыл дене толын: тудо Озан олаште эртаралтше «Россий – ислам тўня» тўнямбал форумын пашашкыже ушнен. Тиддеч посна рўдоласе православный черке-влакым ончен коштын.

Апостол да евангелист Иоанн Богословым шарныме кечын, 21 майыште, Озангысе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Аван Шочмыжо лўмеш пўрѐнг монастырьын Юмын Аван Казанский иконыжо лўмеш соборыштыжо Юмын литургийым служитлен.

Туныктен каласымаштыже тачысе шкешотан саманыште келшен илыме, икте-весым йўратыме нерген ойлен. «Йыгыре илыше православный ден мусульман-влакын икте-весишт дене сырен, кучедал илаш ушышкышат ок пуро, – манын Тудо. – Лач тўрлў калыкын иза-шольо семын келшен илымышт дене Россияна моло эл деч ойыртегалтеш да нунылан пример шотеш лиеш».

Патриарх Кириллан Воскресенскийын митрополитше, Моско Патриархийын пашажым

виктарыше Дионисий, Волоколамскын митрополитше, черкын тўжвал кылже шотышто пўлкам вуйлатыше Антоний, Российысе ятыр митрополий ден епархийын митрополитышт ден епископышт, Озан ден Моско ола-влакын священнослужительышт полшеныт. Нунын коклаште Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн Тимофееват лийын.

МАРИЙ ЕПАРХИЙЛАН 30 ИЙ ТЕММЕ ЛҮМЕШ – X МИРОНОСИЦ ЛУДМАШ

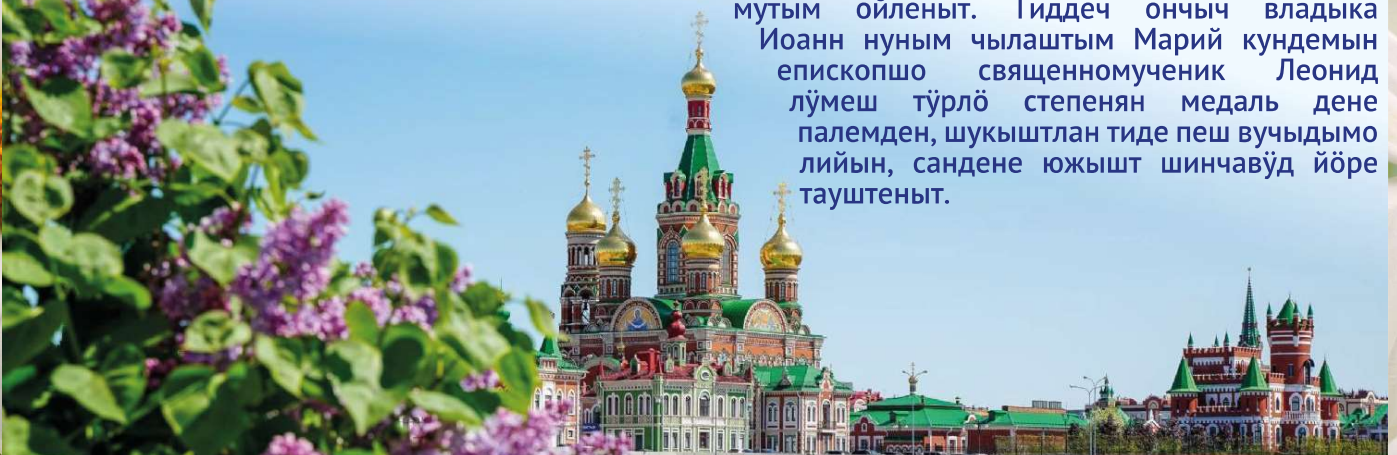
Х Мироносиц лудмашым почмо деч ончыч 16 майыште Йошкар-Оласе Благовещенский кафедральный соборышто Юмын литургий эртен. Юмылан кумалмашым Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн ден Волжск да Шернурын епископшо Феофан вүденыт. Нунын дене пырля епархиальный управленийын секретарьже иеромонах Серафим (Пасанаев), Марий митрополийысе благочинный ден клирик-влак служитленыт. Юмын литургий годым «Благовест» хор мурен, тудым регент Татьяна Чернова вуйлатен.

Пайрем Йошкар-Оласе Православный рӯдериште шуйнен, тун темыже «Христиан туныктымаш да руш тўвыра» маналтын. X Мироносиц лудмашым Высокопреосвященнейший митрополит Иоанн почын да каласен: «Христос дене ушнымаште йоратыме ача, иза-шольо да акашужар-влак. Тиде Кугече кечылаште чонна каласен мошташ лийдыме кугу духовный куан дене темын. Ылыж кынелше Христос мемнан чонышто улмым шижын, айста эртыше 30 ийым шергалына, вет теней Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийым негызлымылан лач тынар ий темеш. Шарналтена мемнан дек Святейший Патриарх Алексей II

толмым, пырля кумалмынам да мутланыманам. Кө мемнан кундемаште святой Православийым пенгыдемдаш полшен, олам сорастарен, храм ден часамла-шамычым нолтен да шке лумжым кундемнан историешыже коден – тыгай поро ен-влакым шарналтена. Тачат шукын тыгак тыршат, шум порылыкыштым йыр ушко калыклан, поро пашалан пуат. Тидын нерген мый куанен палемдем, тыршен ыштыме пашаштым күкшын аклем».

Конференцийыш толшо чыла еным Волжск да Шернурын епископшо Феофан саламлен: «Кугече куаным нине кечылаште веле огыл, илыме чыла кечыштыда шижса. Утаралтмашке кайыме корнына мландымбалысе оргажан верла гоч эрта. Шумаштына йўлыш Кугече куан мыланна шке ырсенан нумалаш, тиде корным шот дене эрташ полшыжо. Христос ылыж кынелын!»

Марий Элым вуйлатыше Юрий Зайцевын саламлымашыжым тудын икымше алмаштышыже Михаил Васютин конден. Тыгак пагалыме уна-влак – шочмо мландынан пелед тўзланымж верч тыршыше вуйлатыше-влак: Анатолий Смирнов, Лариса Ревуцкая, Лидия Батюкова, Марина Островская, Марина Панькова, Игорь Садовин, Евгений Маслов, Виктор Кузнецов, Михаил Швецов, Игорь Петухов – саламлыме мутым ойленыт. Тиддеч ончыч владыка Иоанн нуным чылаштым Марий кундемын епископшо священномученик Леонид лумеш түрлө степеня медаль дене палемден, шукыштлан тиде пеш вучдымо лийын, сандене южышт шинчавуд йоре таушненыт.

Пленарный заседанийыште владыка Иоанн Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийын 30 ий жапыште кушкын толмыж нерген каласкален. А владыка Феофан Волжск оласе кумалме пörтын историйже дене палдарен.

Москон да уло Русьын Святейший Патриархше Алексей II ден Руш Православный Черкын Священный Синодшо 1993 ий 11 июньышто пунчалым луктыныт, Марий Эл Республикын административный чек кундемшытыже Москосо Патриархатын шүдымшö епархийжым почаш палемденыт! Тидын лүмеш Православный рүдерын коридорлаштыже фотовыставкым ямдылыме ыле. Святейший Патриарх Алексей II 1993 ий 24-25 июльышто мемнан дене лийын, Юмын Аван Шочмыж лүмеш Семёновко селасе храмыште кас кумалмашым вүден да архимандрит Иоанном (Тимофеевым) Йошкар-Олан да Марий Элын епископшылан шогалтыме чиным шуктен. Эрлашыжым Юмын литургийым да сайлыме епископын хиротонийжым эртарен.

Тиде жап гыч Марий мландыштына духовный илыш виан толеш. Юмын Аван Благовещенийже лүмеш у соборым святитлаш 2016 ий 12 июньышто Святейший Патриарх Кирилл толын. Тидын нергенат ятыр фотоматериал уло. 30 ий жапыште храм-влак шукемыныт, шонго веле огыл, самырык священнослужитель-шамыч ятырын улыт, светский власть да общественный организаций дене келшен ыштыме пашан лектышыже сай.

Пленарный заседаний деч вара X Мирносиц лудмаш түрлө теме да направлений дене эртен. Преподобномученице кугу княгине Елисавета Федоровна лүмеш сестричстве, Юмын Аван «Йуын пытарыдыме Чаше» иконыжо лүмеш айык илыш йула верч шогышо православный ушем, миссионер сомылым, библиотек пашам вүдышö да шуко моло отдел-влак мутланымашым шуеныт. Тыгак приходлаште милосердий да катехизаций паша кузе кайыме, Черке ден СМИ кокласе кыл да Юмылан кумалме годым марий йылмылан энгертыме опыт дене ваш палдареныт да ончыкылык паша радамым палемденыт.

СОЛОВЬЕВМЫТ – ЭН САЙ ЕШ

Юл кундем федеральный округ тений луымшо гана «Юл кундемдын эн сай ешыже» конкурсым эртара. Ий еда тушко калык йўла-влакым аралыше, ег икшы-вым ашнаш налше шуко шочшан еш-влак ушнат.

26 майыште Йошкар-Олаште тиде конкурсын республикысе йыжынже лийын. Тений ныл еш: Йошкар-Ола гыч Соловьевмыт, Юрино район гыч Александровмыт, Килемар район гыч Кропиновмыт да Марий Турек вел гыч Скулкинмыт – тагасен.

Конкурс тўналме деч ончыч Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн саламлыме мутым ойлен:

– Пагалыме иза-шольо, ака-шўжар-влак! Ик еш дене келшен илыме деч моторжо ош тўняште мо эше уло? Еш – тиде изи черке. Тушто ача-ава ден шочшо-влак ик шўлышан улыт, тушто кажныже Юмын пўлеклыме сомылжым шукта. Марий – тиде еш оза, апостол Павел манмыла, тудо шкенжым тичмашнек пелашыже ден шочшыжо-влаклан пуа. Вате – марийжылан Юмын колтыммо полышкалыше. Лач тудо Юмын пўрымō йоча-влаклан илышым пўлекла. Ешыште кажныжлан моткоч кугу духовный ответственность пуалтеш. Ача йочаже-влакым Юмым пагален илаш да пашам ышташ туныкта. Ава шочшыжо-влаклан шке йўратыше шўмжым почеш, шокишо йўратымышыже да Юмылан кумалмыж дене нуным ўмырышт мучко арален коштыкта. Ава ден йоча курымешлан ваш кылдалтыныт, эсогыл колымашат тиде кылым кўрлын огеш керт.

Господь аван вачымбакыже кугу нумалтышым пыштен: айдеме тукумым да шке тукумым шуен, поро йоча-влакым шочыкташ, нуным святой Россий кугыжанышын чын гражданже-влакым кушташ. Ешыште поро йўлам кучен илыше,

шўм-чоныштым шочшышт-влаклан пўлеклыше, тыге нуным ушан-шотаным куштышо ача-ава-влакым мый йывыртен ончем. Йывыртен ончем йоча-влакымат, кудышт еш йўлам умбакыже шуят, ачаит ден авашт деч примерым налыт, пашалан тунемымт, икештат сай ача ден ава лияш ямдылалтыт.

Пагалыме-влак, шўм-чонда Юмо деке, Эн Яндар Юмын Ава деке, икте-весыда деке йўратымыш дене темше лийже. Вет Господь каласен: «Тендан коклаште йўратымыш лиеш гын, Мыйын тунемшем улмыдам чылан палат».

Кажне ешлан митрополит Иоанн Юмын Аван Казанский иконыжым кучыктен. Тиддеч вара конкурсант-влак шке ешышт дене палдареныт, уш-акылыштым тергеныт, кундемна нерген каласкаленыт да усталыкыштым ончыктеныт.

Сенгышыш Йошкар-Ола гыч Соловьевмыт лектыныт. Индеш икшыван тиде еш 8 июлышто Чебоксарыште Марий Элын чапшым Юл кундеммысе конкурсышто аралаш тўналеш.

Марий митрополийын пресс-службыжо

МУРЫЖО-ВЛАК КУРЫМЕШЛАН КОДЫНЫТ, УГЫЧ ДА УГЫЧ ЙОНГАТ

Йошкар-Оласе Воскресенский собор воктене верланыше Александро-Невский часамла пырдыжыш 15 майыште черке композитор П.Ф. Желваковлан Шарнымаш онгам сакеныт да святитленыт.

Петр Федорович 1887 ий 12/25 декабрьыште Виче губернийыште шочын. Пелашыже Мария Васильевна дене Вятский Церковно-певческий обществын енге лийыныт. Нуно 1917 ий марте Виче (кызыт – Киров) олаште иленыт, ешыштышт ныл ўдыр: Людмила, Нина, Калерия, Евфалия – кушкын. Христос верам пенгыдын кучымыштлан көра поктылмашке логалаш огыл манын, композиторын ешыже совет власть жапыште Марий кундеммыш куснен толын. Йошкар-Олаште нуно 1938 ий гыч Воскресенский собор деч тораште огыл верланыше баракыште иленыт. Ты собор тунам петырыме шоген, а 1961 ийыште тудым пудештареныт. Но тыште икмыняр ий черке службо каен, вет Кугу Отечественный сар годым, 1944 ийыште, тудым починыт. Композитор П.Ф. Желваковым тунам тышке регентлан ўжыныт, да 1948 ий марте тыште черке хорым вуйлатен. Авторский мурым возымо пытартыш тетрадьыштыже кунам возымым ончыктен огыл гынат, чыла тидым мемнан кундемыште илымыж годым возен манын шонат. Петр Федоровичын колымыжлан тений 75 ий эртен, вет тудо 1948 ий 28 апрельыште колэн, тунам тудлан улыжат 60 ий лийын.

Семёновко селасе Юмын Аван Шочмыж лўмеш храмысе хорын библиотекештыже да Озангысе Никольский соборышто тудын возен темыме тетрадьше-шамыч аралалт кодыныт, тушто ятыр партитур ден хоровой партий улыт. Иктешлен каласаш гын, кугу профессионал хорлан мураш ямдылыме 120 наре авторский сочинений. Тудын мурыжо-влак Йошкар-Оласе икмыняр храмын да Озангысе соборный хор-влакын репертуарыштышт кызыт мартеат улыт, нуным кўкшын аклат да йўратен мурат.

Теве тыгай еным порын шарнен, Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн водосвятный молебеным эртарен. Тудын дене

пырля епархиальный управленийын секретарже иеромонах Серафим (Пасанаев), икмыняр священник, диакон да пагален толшо уна-влак кумалыныт.

Молебен деч вара владыка Иоанн тыге ойлэн:

– Композитор да регент Петр Желваков мыланна адак угыч ушештара – илымына годым ме Господьым моктышаш улына, кө – муро дене, кө – шке пашаж дене. Виче кундемыште шочын-кушишо мастар еным Юмо мемнан кундемыш конден. Юмым йўратыше ты ен Пўрышым уло чонжо дене моктен да поян югыпого (наследстве) семын мыланна шке произведенийже-влакым коден. Мый шкеат изи годсекак шарнем, кузе Озанг оласе Никольский соборын архиерей хоржо тудын возымо Херувим мурым, Милость мира да Трисвятойым чаплын мурен. Йошкар-Олаште ныл ий веле хорым вуйлатен, а произведенийже-влак курымешлан кодыныт, угыч да угыч йонгат, духовный церковно-певческий йўлам шуят, пўрышў Юмым мокташ мемнамат тунуктат. Мо онгайже: кузе шалатыме соборым угыч нўлтен шогалтыме, тугак мастар регентшын лўмжў пўртылын, вет ме шке тунуктышына-шамычым тыглай гына огыл, а шке молитваштына шарнышаш улына.

Республикысе тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министрын алмаштышыже Игорь Садовинат шке шонымыжым каласен:

– Кузе ты мемориальный онга илышыште духовный ден мирской улылымашым уша, тыгак черке хорын мурыжо-влак кумалаш толшо-влакым да черкыште служитлыше-влакым иктеш ушат. Петр Федорович тыште неле пагытыште служитлен, көргў шўлышышт дене вяян улшо тунамсе тукымым ме эре шарнаш тўнгалына. Курымашлык шарнымаш манын, арам огыл ойлат. Российын пенгыдылыкше курымашлык духовный поянлыкеш негызлалтын.

П.Ф. Желваковын Кемеровошто, Санкт-Петербургышто да Йошкар-Олаште илыше лишыл родо-тукымжо Шарнымаш онгам почмаште лийыныт. Композиторын личный архивше гыч Йошкар-Оласе епархийлан пўлек шотеш нотный партитур-шамычым пўлекленыт. Тиддеч ончыерий Евгений Самойлов нуным Йошкар-Оласе Марково шўгарлаш Петр Федоровичын шўгарже дек намиен коштыктен да тушто панихидым служитлен.

ЯПОН ҮДЫРАМАШ ЮМОҢАМ ВОЗА

Японийын Россияысе посолжо Тоёхиса Кодзуки ден Хироко пелашыже 14 майыште Йошкар-Оласе епархийыш толыныт.

Хироко православный юмоҥа-влакым воза, кызыт святитель Николай Японскийын иконыжым ямдыла. Вате-марий Кодзукимыт Ежово селасе Мироносиц монастырьыште эртыше архиерей службышто лийыныт. Престольный пайремыште митрополит Иоанн дене вашлийын мутланеныт. Монастырьын настоятельницаже игумения Варнава (Колчина) мундыр уна-влаклан экскурсийым эртарен, обительын историйже дене палдарен.

Йошкар-Олаш пörтылмекуштыт, Сергей Радонежский лүмеш гимназийын директоржо, мученице Татяна лүмеш храмын настоятельже протоиерей Евгений Сурков нуным оланан ойртемалтше верлашыкыже – «Юмын Аван «Троеручице» иконыжын лекмыже» скульптурный композиций деке – намиен, Йошкин пырыс денат фотом войзеныт. Изи Какшан сер мучко эртен, храм да памятник-влакым ончен савырненыт.

Владыке дек епархиальный управленийыш мийымышт жапыште тушко Евгений ачан вуйлатыме гимназий ден храмын хоржо-влак Кугече саламлымаш дене толыныт улмаш, да вашлиймашым мотор гына пайремыш савыреныт. Владыка Иоанн япон уна-влакым «Троеручице» икон лүмеш храмыш пураш үжын, ты юмоҥа да черке пырдыжысе роспись нерген каласкален. Умбажыже Евгений ача нуным Благовещенский

Юмын Аван Смоленский (Седмиезерный) юмоҥажым нумалын, Волжск ола гыч ий еда Крестный ход лектеш.

Теният тудо Волжск ден Шернур епархийын владыкаже Феофанын благословитлымыж дене 14 майыште тарванен да кум: Юлсер, Провой, Морко – кундемым авалтен. Тиде кужу корным эртыше-влак дене пырля Сотнур селасе Святой Троице лүмеш черкын настоятельже иерей Игорь ача, Арын селасе Христос Шочмо лүмеш черкын настоятельже протоиерей Николай ача, Шенге селасе Юмын Аван Казанский иконыжо лүмеш черкын настоятельже иерей Евгений ача лийыныт. Нуно черкылаште, уремыште служитленыт, калык дене мутланеныт, йодышыштан вашештеныт, «Шүм-чон изолык» журналнам, марий йылме дене

соборыш, Православий историйын тоштерышкыже намиен коштыктен.

Патриарший площадьыште уна-шамычым «Христос ден апостол-влакын Иерусалимыш пурымышт» композиций чот öрыктарен. А госпожа Хироко ончычак Православий рүдерысе иконом возышо-влакын Царевококшайский мастерскойыштышт лийнеже улмаш. Юмоҥам возышо мастар-шамыч тудлан шке секретыштым почыныт. Иконостаслан пу гыч түрлө орнаментом пүчкеден лукмо, вара тудым шөртнө дене леведме, ожнысо юмоҥа-влакым реставрироватлыме йөн-влак нерген палаш тудлан поснак пайдале лийын. А мыланна япон уна-влакын православный үшанымаш деке поро кумылан улмышт пеш шерге.

ЮМЫН АВА, ТАУ!

савыктыме моло литературым пуэденыт.

Крестный ход 2 июнышто Морко районысо Изикугунурышто мучашлалтын.

ШЕРНУР КУНДЕМЫШТЕ

Волжск ден Шернурын епископшо Феофан майыште Шернур районышто лийын.

Тудо Зашижемье селан шўгарлаштыже часамлам святитлен. Владыка Феофанлан Волжск епархийысе Йўдвел да Эрвел черке кумдыкын священникше-влак полшеныт. Мучашлымек, владыка Феофан тыге ойлен:

– Господь дене ушнымаште шергакан ача-влак, иза-шольо ден ака-шўжар-шамыч! Таче Кугече куанна деке эше ик куан ешаралте: Юмын суапландарымыж дене ме тендан дене Святой Троице лўмеш часамлам святитлымаште лийын кертынна. Вет тудо шўгарлаш родотукымыштым, лишыл егыштым ушташ толшо-влаклан чон ласкалыкым ешараш тўнгалеш. Тыште Юмым сўрвалыме дене кажныжын чонжо яндарештеш, шўм-кылже куаным налеш, Юмо деке лишыл улмыжым шижеш.

Владыка ты часамлам чоңышаш верч кумалше да тудым чоңышо-влаклан поснак кугу таум ойлен.

ТИДЕ ВЕР ГЫЧ КАЙЫМЕ ОК ШУ

Ўшнур селасе святой апостол-влак Петр ден Павел лўмеш черке пеленысе Рушарня школын тунемшыже-влак Миром кондышо святой ўдырамаш-влакын кечышт вашеш Ежово селасе Мироносицкий ўдырамаш монастырьыш миеныт.

Монастырь ончылно нуным инокия Вера вашлийын. Тудо паломник-влаклан экскурсийым эртарен: монастырьын историйже дене палымым ыштен, Юмын Аван «Мироносицкая» чапле юмоҥажым кузе мумо нерген каласкален. Монастырь кумдык мучко ончыктен коштыктымыж годым монахиня-влакын тыште кузе илымышт нерген ойлен. Экскурсий моткоч онгай лийын, сандене тиде вер гыч кайымат шуын огыл.

Куанен да тауштен, Рушарня школын тунемшыже-влак монахиня-шамычлан шке кидышт

дене ыштыме пўлекым пузныт. Вара туныктышо-шамыч дене пырля святой памаш деке миеныт. Лач тиде памаш тураште 1647 ийыште Юмын Аван «Мироносицкая» юмоҥажым муыныт.

Татьяна ден Олег МИХАЙЛОВМЫТ,
Ўшнур черкын прихожанже-влак,
Советский район

ШИНЧЫМАШЫМ КЕЛГЕМДАТ

Юрино посёлкысо Архангел Михаил лүмеш храм пелен пашам ыштыше Рушарня школын тунемшыже ден туныктышыжо-влаклан Курыкмари районисо черке-шамычым ужын кошташ пиал шыргыжалын.

Тыгай шонымаш ты храмын настоятельже протоиерей Николай Барсуковын ончычак лийын, а Юрино район администрацийын тўвыра пѳлкаже автобусым пуэн. Эн ончыч Николай ача лўмынак кужу корныш коштшо-влаклан молебеным служитлен, вара шкежат йоча-влак дене пырля миен.

Паломник-влак Усоласе Святой Шўлышын апостол-влак ўмбаке волымо лўмеш храмыште лийыныт. Нуным тиде селаштак шочын-кушшо да кызыт черкын настоятельжылан ыштыше иерей Александр Малинов вашлийын. Тудак Изи Шындыр пытыше селаште Святой Троице лўмеш тошто черкым угыч нѳлта. Александр ача йоча-влакым тушкат намиен. Вес черкым Виловат селаште онченит. Тудым Николай Чудотворец лўмеш святитлыме. Паломник-влакым священник Владислав Мишутов порын вашлийын.

Настоятель-влак шке черкыштым ончыктен коштыктеныт, поян историйышт дене палымым ыштеныт. Йыр улшо пўртўсын моторлыкшат йоча-влакын кумылыштым савырен.

Тыгай вашлиймаш-влакым мыланна ямдылымыжлан батюшкана протоиерей Николай Барсуковлан кугу таум ойлена. Вет нуно пеш пайдале лийыныт. Рушарня школышто эртарыме занятийна-влакым шуен, йоча-шамычын православий шинчымашыштым келгемденит.

Ирина АХМЕТОВА, Архангел Михаил лўмеш храм пеленысе Рушарня школын туныктышыжо, Юрино поселко

КУЖУ КУРЫМАН ЛИЙ!

Семеновко селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Аван Шочмыжо лўмеш черкын клирикше диакон Александр Жирновым 55 ияш лўмгечыж дене шокшын саламлена!

Тудо 1968 ий 19 майыште Йошкар-Олаште шочын. Оласе кажне йоча семьянак иканаште кыдалаш да музык школлаш коштын. Вара М. Горький лўмеш Марий политехник институтын радиотехнике факультетышкыже тунемаш пурен. Икымше курс деч вара Армейыш каен, Казахстаныште служитлен. Идалык гыч институтыш пѳртылын, кўшыл шинчымашым налын. Дипломан самырык специалистым институтешак электронно-вычислительный технике кафедреш туныктышылан коденит.

1994 ий 21 сентябрьыште Йошкар-Олан да Марий Элын епископшо Иоанн Александрым диаконлан шогалтен. Служитлаш Семеновко селасе Юмым Шочыктышо Пеш Святой Аван Шочмыжо лўмеш черкыш колтеныт. Тудо жапыште тыште Йошкар-Оласе епархиальный управлений верланен улмаш.

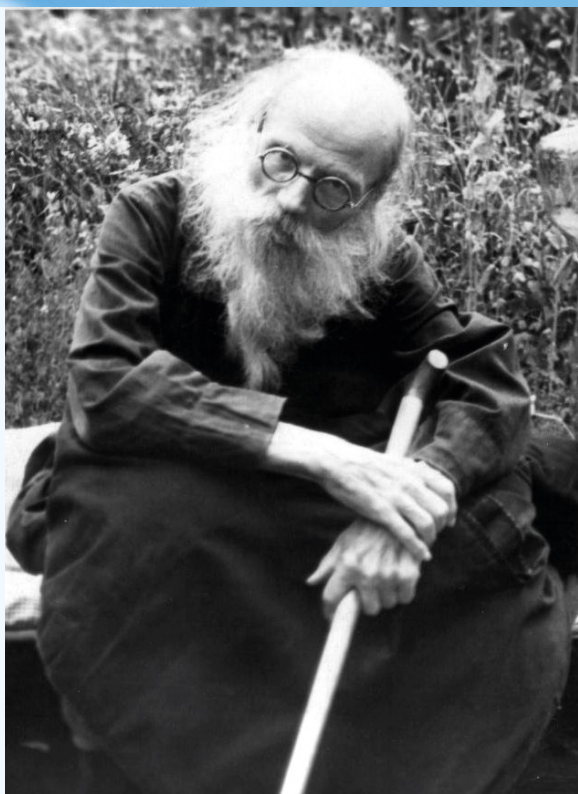
1996 ий февральыште епархий «Мироносицкий вестник» газетым (кызыт – журнал) савыкташ тўнгалын. Диакон Александрым тўн редакторлан шогалтеныт, да тиде ўшанен пуымо пашажым тудо таче марте кыртмен шуя. Тыгак Александр ача Йошкар-Оласе епархийын информаций да савыктыш пѳлкажым вуйлата.

Чон пуэн тыршымыжлан преподобный Сергей Радонежскийын III степенян орденжым, святой благоверный князь Даниил Московскийын медальжым, «В ознаменование 1000-летия преставления святого равноапостольного князя Владимира» лўмгече медальым сулен, кок пачашан оraryм нумалаш праваже уло. Йошкар-Олан да Марий Элын епархийжым тўзландарымашке кугу надырым пыштымыжлан 2021 ийыште митрополит Иоанн диакон Александр Михайловым Марий кундемын епископшо священномученик Леонидын III степенян медальже дене палемден.

Александр ачалан кужу курымым тыланена. Руш Православный Черкылан служитлыме пашаштыже Юмын польшыжо эре лийже!

**ВАТЕ-МАРИЙ – ТИДЕ ИК АЙДЕМ,
ПОСНА УТАРАЛТ ОК КЕРТ**

Игумен Никон (тынеш пурымо лүмжө – Николай Николаевич Воробьев, 1894 ий 22 май – 1963 ий 7 сентябрь) – ХХ курымысо кугу богослов. Тудын духовный шочшыжо шуко лийын. Тораште илыше-влаккан канашым серыш гоч пуэден. Ик тыгай шочшыжо аракам йүмө сулык дене чот орланен. Тиде осал чер ваштареш кузе кучедалаш кўлмө шотышто духовный ача тудлан тыгай серышым возен.

«Арака йүмым чарнен от керт гын, кеч иктым умыло: тый осалым шкаланет веле огыл ыштет, а чыла лишыл енетлан ойгым кондет. Тидым умылаш да уло кертмын Юмым сөрвалаш, Тудын дечын польшым йодаш кўлеш. Чон почын кумалаш тўналат гын, Тудо тыйым пытымаш деч утара. Но тиде гына шагал, тылат эше шкендым шке кучаш тыршыман, чоным ия-шамычын кидышкышт пуыман огыл. Шоналташ гын, кызыт поргем тўрыштө улат, тыйым мучашдыме келгытыш шўкалаш ия-шамычлан йөршын неле огыл. Аракам йүмет шуэш гын, йүмет деч ончыч кеч ик минутым кумал, Господьым сөрвале, проститлаш йод, шкендым сорлыклаш, шагалак йўаш тōчō. Тыгай лушкыдо койышетым сөген кертдымет верч Господь ончылно шорт, еным огыл, шкендым титакле, вурсо.

Шкем чыныш лукташ тōчымаш – иян ондалчыкше. Айдеме енг шинчаште шўк пырчым ужеш, а шке шинчаштыже пырням ок уж манын, арам огыл ойлат. Сандене эн ончыч шке сулыкет ваштареш кучедалаш кўлеш. Кō енын сулыкшым ок проститле, Юмо тудлан полшаш ок вашке. Кōн могай осалым тыланет ыштымыжым ушештараш тый пеш йōратет, сандене арака йүмө сулык ваштареш веле огыл, тыгак осалым шарныме да моло сулыкет ваштареш чот шого. Ия-шамыч ончылно лушкыдо лият гын, нуно тыйым нигунам огыт чамане, вашке сўмыралыт. А осал пашат-

шамычлан кōра Юмо тый дечет корангеш гын, йōршеш пытет.

Мый тидым лўдыкташ ом ойло, мом возимем сайын палем да тыйым шижтарем: ия-шамычын алгаштарымыштан чаракым от ыште гын, нимо сайым вучыман огыл. Адак йүмет шуэш гын, кум гана мландымбак сукалте, шкендым кучаш Юмо деч польшым йод. Кученак от керт гын, руштмет мōнгō иктаж осалымыштымет деч аралаш йод. Ия-шамыч ваштареш шоген от керт гын, нуно тыйым шуқырак да шуқырак йўаш таратат. Тидлан кōра нервет лушкыдемеш, сыраш тўналат, шкендым кучен кертдыме лият. Так арам енган сырен, кычалтылын, амал деч посна вурседылын, кугу туткарыш шуат. Тыйым паша гыч луктын колтат, кўчызō семын оксам арен кошташ, шолышташ тўналат. Тунам кōргыштет шыде утларак да утларак погына, да енг пуштмашке шуын кертат. Тōрлаташ лийдыме кугу осалым ыштет гын, тиде шкендым шке пытарымашке шукта. Кап колымаш дене чыла ойгет пыта ыле гын, йōра ыле... Но вет чонет ок коло. Пьяницым да шкенжым шке пытарыше еным курымашлык орлык вуча, тиде орлыкын мучашыже ок лий, тидын нерген сайын шоналте».

Игумен Никон умбакыже ты духовный шочшыжын ватыжлан воза:

«Пелашетын тиде лўдыкшō кумылшуп-шамыжым сайын палет, тудын осал шўлышын кид йымалныже улмым умылет, сандене тудлан тōрланаш полшо. Тудо шке вийже дене тидым ыштен ок керт. Вурсымо да шылталыме олмеш тыланет шоналтыман: тудлан мо дене полшен кертат? Тый кызыт тудлан ыштен кертдымым ыштыктынет да шкендым чынлан шотлет. Тыйын духовный куатет уло гын, шкеже тудлан полшо. Арам огыл апостол «Ме икте-весынан лушкыдылыкнам нумалшаш улына» манын каласен. А Господь манын: «Духовный айдеме шкенжын ўнгышылыкшō дене вес еным тōрлатен кертеш». Őпкелен да вурседылын огыл, а ўнгышылык дене полшен кертат.

Чын улат гынат, тудын ончылно шкендым кеч изиш да титаканлан шотло, ўнгышō лий, ончычсо йонгылышетлан прощенийым йод. Ешыште тыныслык озаланыже манын, пырля тыршыман. Когыньдан чондам утарышаш верч мо кертметым ышташ Господьлан сōрō. Вет икте-весе деч посна те утаралт ода керт, иктыже пыта гын, весыжымат тидак вуча. Вате-марий – тиде ик айдеме, ик организм. Тыйын парнят коршташ тўналеш гын, тый тудым пўчкын от кудалте, а тўрлō семын эмлаш тōчет. Утаралташат тыгак тыршыман. Черле енг вигак парем шогалже манын, тудым виеш она толаштаре, сусыр да йыжындыме улмыжлан чаманена, эмлена. Пелашетымат черле енг шотеш уж, кугурак лўдыкшым кондаш огыл манын, йўшō улмыж годым ит вурседыл. Шōрлымекше, пырля канашен налза: тиде шучко черым кузе сөген кертыда? Шарне, тыят сулыкдымо отыл. Тўжвач ончымаште веле ме кажныже шотанла койына, а кōргыштына могай осал озалана, тидым Юмо сайын пала, а ме шкеже южгунам умылен она мошто».

У ИЛЫШ ПУШЕНГЫМ КУШТАШ ЖАП ШУЫН

– Тый ынде кажне рушарнян черкыш коштат? Ала пўтымат кучеда, але кызыт пўтым кучыман огыл? Сулыкым касареда, Пырчесым подылыда? Ёрмаш?!

– Тый Суксо да ия-шамыч улмылан ўшанет мо? Але Юмылан веле ўшанет? Тый мо, тамак шупшымат чарненат? А йошкар аракам тылат йўаш лиеш?

– Пелашет дене южгунам вурседылыда? Библийым да святой-шамычын илышышт нерген лудыда докан?

Ик йодыш почеш весе йонгенит. Йолташыже-шамыч арам огыл Сергей деке пижыныт. Ик классыште тунемше-влак, школым пытарыме деч вара икмыняр ий гыч уэш вашлиймекышт, тудын вашталтмыжлан ёрыныт. Сергейым изиж годым коваже тынеш пуртен, но пионер пагытыште черке нерген мут лектын огыл. Индешымше классыште тунеммышт годым Пушкинын ятыр почеламутшым лудыныт. «Ум ищет Божества, а сердце не находит» корнылаже чоным тарватенда ушеш кодын. Тудо муно шўмым пудыртен лекше кайыкиге семын йырваш ончалын да илышыште ала-мо ситыдымым шижын. Эше Сергейым теве мо чот ёрыктарен: ты почеламутым возымыж годым Саша Пушкин тудын гай ийготан гына лийын!

Школышто тунам Юмо нерген мутланаш чареныт. Самырык егын кугу тайне дек лишеммыж нерген туныктышыжо мут дене огыл, а ончалтышыж дене палдарен. Сергей Евангелийым лудаш да жапын-жапын храмыш пурен кошташ тўнгалын. Службо кузе эртым, кунам могай черке муро йонгымым, святой-влакын юмогаштым ойырен мошташ тўнгалмеш икмыняр ий эртен. Мутланамыж годым Святой Возымаш гыч иктаж ойсавыртышым пуртен гын, ег-шамычлан тиде келшен. Молын семынак тунемын, пашам ыштен, еш да шочшо верч тыршен, жап шижде эртен. А элыште вашталтыш каен шоген. Сергейлан у илыш йогыныш пуремыж гай чучын гынат, Юмылан ўшанымаш нерген умылымашыже келгемын огыл.

– Тый вет школыштак религий нерген шонкалаш тўнгалынат, но тунам мемнан деч утыжым ойыртегалтын отыл. Кызытат пуйто тугаяк кодынат, но ала-мо шотышто йёршын вашталтынат, могай чудо лийын, умылен она

керт, – ойленит пырля тунемме йолташ-шамыч.

– Мый кызытат тыланда ёрдыжъен омыл. Мемнан уло илышна – чудо. Теве икымше партыште шинчыше Лилям шарнеда? Ме тудын ешыж дене ваш келшен иленна, икте-весе дек унала коштынна. Икмыняр жап гыч пелашыже кугу оксам ыштен налаш тўнгале, ынде нунын машина, пачер, пёлем кёргыштё мо уло – чылажат у лийын. Мыят тунам сай пашаш кусненам ыле, илаш ситыше пашадарым налынам. Мутланен шинчыме годым мый воктенак у кевыт почылтмо нерген, тушто сату тыглай гынат, сай да шулдо улмо нерген каласенам. Тидлан Лиля мыйым шёрын ончале да мане: *«Тый ынде шергакан кевытыштат налын кертат, шкендым ўлык шынден, молан тыгай кевытыш коштат?»* Мыйын ёрын йодмемлан тудо койдарен вашештыш: *«Сергей! Тыйын психологийет кўчызын гай, тыланет тыге илаш вожылман!»* Тидын шотышто ўчашымына годым мый шижын шуктыде каласышым: *«Поро пиалан улыт шкеныштым изилан ужшо-шамыч: нуно Пылпомыш Кугыжанышыште лийыт».*

Евангелийысе тиде сёрымашым колмек, тудо элнен каен воштылаш тўнгале. Пылпомыш Кугыжаныш нерген мом тунам каласыш, тидым ег ончылно ойлашат ок лий. Мый кёргышкем ёпкем шым пурто, йолташ семынак ойырлышна. *«Кўчызын психологийжым куклен лукмо шотышто тый денет сайынак кутырен налаш кўлеш, раш умылтарымем колыштат гын, йонгылыш улметым шкеат ужат»*, – мане тудо.

Мом тугайым каласен кертеш ыле – мыланем шкаланемат онгайын чучын. Лишыл жапыште вашлийын онал, а ныл тылзе эртымек, тудын колымыж нерген увертарышт, чеверласаш мяш ўжыч. Рак чер тыге вашке тудым пытарыш. Крематорийыш ужаташ мийыме годым мый икымше гана шкемым пеш кугу ўшан дене ыреслышым. Теве Лиля шукерте огыл Пылпомыш Кугыжаныш шотышто мыскылен воштыльо, а мом олмешыже мыланем сёрынеже улмаш, тидым мый палыде лийым. Мом тудо вучен да молан ўшанен? Колоткаш вочмек, мом ынде ыштен кертеш? А мыйын кёргыштем Евангелийысе шўлышын кеч изи пырчыже лийын гын, тушеч у илыш пушенгым кушташ жап шумым умылышым. Кўкшё шомак дене арам ойлем манын ида шоно, нине мутем-влак чон гыч лекше улыт.

Шукуышт шке семынышт ала-мом шонкаленыт. Ик йолташыже веле ўчашаш тёчен: *«Конешне, мый умылем: самырык ўдырамашын вучыдымын колымыжо тыйын чонетым тарватен да религийын опытышышкыжо шўкалын».*

– Религийын опытышыжо шотышто мый шуко ойлаш ом шоно. Кём вашке, а кём гын ятыр жап гыч колымаш вуча. Ме тидым вашталтен она керт. Но мемнам чыланнам тушто вет кё-гынат вашлиеш, вара кён кид йымалныже лийына, тидын нерген кызыт шоналтыман, – каласен Сергей.

Ваштареш ойлышо лийын огыл. Ўстембалне йыгыре шогышо кок хрусталь чаркан ваш чытырналт йонгымо йўкышт гына йыр шергылтын.

Иеромонах Макарий (Маркиш)

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВС
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

▲ – пища с растит. маслом
 ▼ – пища без растительного масла
 ▲ – разрешение на рыбу
 ▼ – скоромная пища без мяса
 ○ – разрешение на икру
 ● – разрешение на вино
 ▲ – воздержание от пищи
 ▼ – сплошные седмицы
 ■ – постные дни
 ■ – особое поминовение усопших

1 – Благоверный кугу князь Димитрий Донской ден кугу княгиня Евдокия кечышт.

2 – Москон да уло Российын святительже Алексийын, чудым ыштышын, кечыже.

3 – Троице шуматкече. Колышо-влакым уштымаш.

Юмын Аван Владимирский иконыжын кечыже.

ИЮНЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

Апостол-влак дене төр улшо Константин ден Еленан кечышт.

4 – Святой Троице пайрем.

5 – Святой Шўлыш кече.

6 – Петербургысо поро пиалан Ксения аванан кечыже.

7 – Христос ончыч Толшо святой Иоанн пророкын вуйжым кумшо гана мумо кече.

9 – Чын илыше исповедник Иоанн Русскийын кечыже.

11 – Свт. Лука исповедникын, Симферопольысо архиепископын, кечыже.

12 – Петр ден Павел апостол-влак лўмеш пўтө тўнгалтыш.

14 – Чын илыше святой Иоанн Кронштадтскийын кечыже.

18 – Руш мландыште волгалтше чыла святой-влакын

кечышт.

Марий кундеммысе священно-мученик Николай Рюриковын кечыже.

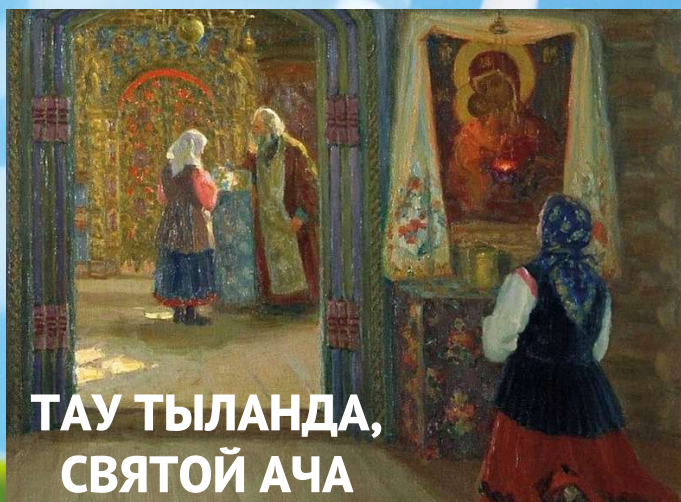
22 – Преподобный Кирилл Белоозерский ден Москош чын илыше Алексийын кечышт.

24 – Варфоломей ден Варнава апостол-влакын кечышт. Юмын Аван «Достоинно есть» иконыжын кечыже.

27 – Дивеевысе святой-влакын кечышт.

28 – Чудым ыштыше святитель Ионын, Москон митрополитшын, да Киевын икымше митрополитше святитель Михаилын кечышт.

29 – Святитель Феофан Затворникын кечышт.

ТАУ ТЫЛАНДА, СВЯТОЙ АЧА

Йорло кресаньыкын ватыже икана священник деке толын да өпкелен ойлен:

– Святой ача, мый чыла дечат пеш ноенам. Марием дене коктын йўдшө-кечыже пашам ыштена, но южгунам ўстембалнына кукшо кинде деч моло нимо уке. Эн чотшо мый тоштемше оралтынам, мариемын нойышо чурийжым, шочшем-шамычын лыжгайыше вургемыштым ончен ноенам.

Священник тудым шып колышт шоген, вара пеленже каяш ўжын. Нуно пеш чапле сурт-оралте деке миен шуыныт, моторын чийыше йоча-шамыч капка ончылно модыныт.

– Кузе шонет, тыште илыше озавате пиалан але уке? – йодын священник.

– Конешне! – кычкыралынак колтен ўдырамаш. – Сурт-оралтышт могай чапле, йочашт могай мотор вургеман улыт!

Тунам священник сайынрак ончалаш ўжын. Нуно пушенге йымалне шортын шинчыше ўдырамашым ужыныт.

– Ты ўдырамаш шукертсек сокыр, шке шочшыж-шамычын могай лиймыштым тудо пеш уjneже, но ок керт, санденак тыге чон йөсын

шортеш, – шыпак каласен святой ача.

Нуно умбакыже ошкылыныт. Священник эшеат чаптырак вес пўртым ончыктен. Ынде ўдырамаш шке йодын:

– А ты чапле суртышто илыше-шамычше пиалан улыт мо?

– Тыште ончыч пеш сайын иленыт, но вийвал сурт оза вучыдымын колен колтен. Теве ынде тулык вате ден шочшыжо-шамыч пеш орланат, шинчавўдым йоктарат, а нунылан полшышо нигө уке, – лийын вашмут.

Кресаньык вате ынде шке семынже шыпак ала-мом шонен ошкылын, вес сурт деке миен шумымат шижын огыл. Тыштыже поян купечын ўдыржө илен, лишемше-влак дене порын саламлалтын да пўртыш пураш ўжын. Тудо ты священникын прихожанкыже улмаш.

Поянлык дене темше сурт көргыштө пөлем-шамыч кумда, а омса кыл-влак шўртньö дене леведме лийыныт. Ўдырамашын öрын ончыштмыжым ужын, купеч ўдыр каласен:

– Илышын могай улмыж нерген тўжвач ончен умылаш ок лий. Теве мыйын вургемемат, поянлыкемат шуко, но садак пиалдыме улам. Ужыда вет – суртем пуста да шўлык дене темше! Мыйын ны пелашем, ны шочшем уке, нигөм вучаш, нигөн ончылно моторын чиен шогалаш, нигöлан кочкаш ямдылаш!

Мөнгеш пўртылмышт годым кресаньык вате священниклан тыге манын:

– Тау тыланда, святой ача, мый шкемын ораде улмем ынде умылышым! Мый шочшем-шамычын уда вургемыштым ончен ноенам, а нуным шкеныштым ужмо пиалым улымен моштен омыл. Поян илымым пеш сайлан шотленам, а тыгай ешыштат кугу ойго улмо нерген шонен омыл. Мариемын паша гыч пўртылмышым вучаш, шочшем-шамычын йывыртен воштылмыштым колаш, нунылан кочкаш ямдылаш – чылажат тиде кугу пиал улмаш! Тау тыланда!

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

ЮМЫН ЫРЭСШЕ

Пуэн Юмо ыресшым, чот шергым,
 Нумалаш мыланем пöлек семын.
 Тыланен шылташ шўмышкө келгыш,
 Да илаш уло чон дене кумалын.
 Ойго-йöсым чыталын илем мый,
 Шинчавүдым ом лук, вуйым ом ший,
 Лач эрдене онем ыреслалын
 Пелештем: «Юем, мыйым серлаге!»
 Пален омыл ыресын куатшым,
 Иленам ош тўняште тынаре.
 Умылен омыл Ыресын пайдажым,
 Юмын пуымо шерге пöлекшым.
 Юмына эн-эн чапле ыресшым
 Тушман-влак ваштареш нöлталын.
 «Куатет дене сене осалым!» –
 Савена вуйнам ыреслан!

**Вера ТАРАСОВА,
 У Торъял район, Токтайбеляк**

Ожно ик ушан шонгыен каласен:

– Тўняште ылышнам негызлыше умылымаш-влак эре кумыт дене улыт:

- * мөнгеш огыт пöртыл мут, йөн да жап;
- * нигунам ит йомдаре чапетым (честь), ласкалыкым да ўшаным (надежда);
- * ылышыште эн шерге улыт ўшанымаш, ўшандарен кертмаш да йöратымаш;
- * ўшанле огытыл куштылго сенымаш (удаче), власть, поянлык;
- * айдемын кўкшытшым палдарат сенымашыже, чынлыкше, пашам йöратымыже;
- * айдемын пытарат кугу шыде, кугешнымаш да арака;
- * каласен колташ неле кум мутым: «Полшо», «Проститле», «Йöратем».

Чын каласыме але уке, тыят, лудшо йолташ, сайын шоналте. Тидым палет гын, ылышын молан пуалтмыжым умылаш да вашлиялтше нелылыкым сенаш куштылгырак лиеш. Но тидлан южгунам ўмырын кужытшат ок сите!

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ

Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 7.06.2023 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да версталыме, «Стринг» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 424000, Марий Эл, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95, 101А корпус, 12-12А пöлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пöлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўнг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов, А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын керттыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

**РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА
 КЫШКЫЛТАШ ОGYЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!**